

16.4.2013

Dnro 3060/4/11

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Esittelijäneuvos Tapio Rätty

HENKILÖKOHTAISEN AVUN KUSTANNUSTEN KORVAAMINEN

1

KANTELU

Kantelija arvosteli 24.8.2011 lähettämässään sähköpostikirjoituksessa sekä 5.8.2011 lisäkirjoituksessa - - - sosiaali- ja terveystoimen vammaispalvelujen menettelyä henkilökohtaisen avun järjestämisestä ja kustannusten korvaamisesta koskevassa asiassa.

- - -

3

RATKAISU

3.1

Henkilökohtaisen avun järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten korvaaminen ja kunnalle kuuluva neuvonta- ja selvitysvelvollisuus

Henkilökohtaisen avun järjestämisestä on säädetty vammaispalvelulaissa. Vammaispalvelulain 8 d §:n mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua muun muassa korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset siten kuin säännöksessä on tarkemmin säädetty. Mainitun säännöksen mukaan korvauksen piiriin kuuluvat myös muut kohtuulliset avustamisesta aiheutuvat välttämättömät kulut. Hallituksen esityksen mukaan tällaisia kohtuullisia avustamisesta aiheutuvia kuluja ja välttämättömiä kustannuksia olisivat kustannukset, jotka ovat saattaneet syntyä jo ennen työsuhteen alkua liittyen avustajan rekrytointiin sekä vaikeavammaisen henkilön omaan koulututtamiseen työnantajana toimimiseksi. Hallituksen esityksen mukaan välttämättömiksi kuluiksi voidaan katsoa myös avustajan matkakulut tilanteessa, jossa avustaminen edellyttää matkustamista työnantajan mukana esimerkiksi vaikeavammaisen henkilön työn tai harrastusten yhteydessä (HE 166/2008 vp.). Vammaispalvelulaissa kunnan korvausvelvollisuuden laajuutta ei ole kuitenkaan yksityiskohtaisesti määritetty. Koska kyseessä olevan vammaispalvelulain säännöksen soveltamisala on suhteellisen laaja, päätöksentekoon oikeutetun viranhaltijan on arvioitava sitä, mitä on asiakkaan yksilöllinen elämäntilanne huomioon ottaen pidettävä säännöksen tarkoittamana kohtuullisena avustajasta aiheutuvana välttämättömänä kustannuksena. Korostan, että kunta ei voi yleisesti ohjeissaan tai muutoin määrittellä viranhaltijaa sitovalla tavalla sitä, mitä kulloinkin on pidettävä lain tarkoittamana kohtuullisena ja välttämättömänä kustannuksena. Viimekädessä asian arvioi tuomioistuim.

Hallintolain 8 §:ssä on säädetty viranomaiselle kuuluvasta neuvontavelvollisuudesta. Mainitun säännöksen 1 momentin mukaan viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkaalle tarpeen mukaan hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiaa koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (sosiaalihuollon asiakaslaki) 5 §:n mukaan sosiaalihuollon viranomaisen on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan. Selvitys on annettava sosiaalihuollon asiakaslain mukaan siten, että asiakas riittävästi ymmärtää sen sisällön ja merkityksen.

Sosiaalihuollon asiakaslain tarkoittama viranomaiselle kuuluva selvitysvelvollisuus on laajempi ja yksityiskohtaisempi kuin hallintolaissa säädetty viranomaiselle kuuluva yleinen neuvontavelvollisuus.

Vammaispalvelulain 8 d §:n 3 momentin mukaan vaikeavammaista henkilöä on tarvittaessa ohjattava ja autettava avustajan palkkaukseen liittyvissä asioissa.

3.1.2

Saatu selvitys ja arviointi

Kantelukirjoituksen mukaan sosiaalityöntekijä oli lähettänyt kantelijalle sähköpostiviestin, jossa hän oli ilmoittanut, että avustajalle tulevaa mahdollista osallistumismaksua ei korvata erikseen.

Palvelupäällikön ja palvelujohtajan allekirjoittaman selvityksen mukaan kaikki tilanteet ja hakemukset tutkitaan ja harkitaan yksilökohtaisesti vammaispalvelulain säännösten mukaisella tavalla. Sosiaalityöntekijän antaman selvityksen mukaan kustannukset voivat tulla korvattavaksi, mikäli osallistumisesta syntyy kohtuullisia ja välttämättömiä kuluja.

Arvioin asiaa seuraavasti.

Kantelijan kantelukirjoituksessaan mainitsemista sähköpostiviestistä voi saada sen kuvan, että - - - sosiaali- ja terveystoimen vammaispalvelut eivät missään tilanteissa korvaa nyt kysymyksessä olevia kustannuksia vaikeavammaiselle henkilölle ja hänen avustajalleen. Kuten olen edellä todennut, sosiaalihuollon asiakaslain 5 §:n mukaan viranomaisen on selvitettävä ymmärrettävällä tavalla sosiaalihuollon asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa. Korostan, että viranomaisen antamat neuvot ja selvitykset eivät saa johtaa sosiaalihuollon asiakkaan oikeuksien kaventumiseen tai niiden toteutumatta jäämiseen. Tämän takia viranomaisen on huolehdittava siitä, että sen antama neuvonta on sisällöltään oikeaa ja täydellistä. Mielestäni kantelijalle annetussa vastauksessa olisi tullut korostaa asian yksilöllistä harkintaa ja viime kädessä sitä, että asiakkaalla on oikeus hakea mainittuja kustannuksia toimivaltaiselta viranomaiselta ja että hakemukseen tehdään sosiaalihuollon asiakaslain ja hallintolain mukainen valituskelpoinen ratkaisu.

- - - sosiaali- ja terveystoimi on selvityksissään todennut, että asia ratkaistaan aina yksilöllisen harkinnan perusteella. Tämän takia kantelijan kirjoitus ei anna aihetta puoleltani muuhun kuin että kiinnitän - - - sosiaali- ja terveystoimen huomiota edellä sanottuun.

- - -